

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Lublinie
o wydanie pisemnej interpretacji przepisów prawnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 sierpnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Katowicach z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 907/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 23 lutego 2023 r., po rozpoznaniu apelacji organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 kwietnia 2021 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie S. Sp. z o.o. Sp.

k. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie z 29 września 2020 r. w przedmiocie indywidualnej interpretacji przepisów.

Wnioskodawca S. Sp. z o.o. Sp. k. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawach naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497; dalej jako ustawa systemowa), przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby niebędące obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej związany jest z wykonywaniem pracy na podstawie umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, podczas gdy powołany przepis wprost wskazuje, iż nie podlegają ubezpieczeniom społecznym ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych.

Mając na uwadze powyższe, strona skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, a w sytuacji uznania przez Sąd Najwyższy, że podstawa naruszenia prawa jest oczywiście uzasadniona – o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uznanie za prawidłowe stanowiska spółki, które zostało przedstawione we wniosku o interpretację. Ponadto strona skarżąca wniosła o rozstrzygnięcie o kosztach procesu i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania był motywowany potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi co do danej kwestii prawnej, a nie ujawniły się nowe, nieznane wcześniej okoliczności mające wpływ na wynik wykładni, nie ma potrzeby przyjmowania kolejnych skarg kasacyjnych pochodzących od tego samego podmiotu, opartych na tych samych podstawach i formułujących te same wątpliwości interpretacyjne. Przyjęcie kolejnych podobnych skarg kasacyjnych do rozpoznania nie będzie służyć dalszemu rozwojowi orzecznictwa.

Przedstawiony w skardze kasacyjnej problem prawny był już wielokrotnie analizowany przez judykaturę. Wskazać należy na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyrokach z dnia 17 stycznia 2007 r., I UK 225/06 (OSNP 2008 nr 3-4, poz. 46); z 28 maja 2008 r., I UK 303/07 (OSNP 2009 nr 17-18, poz. 24); z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 116/08 (LEX nr 738351) i z dnia 6 września 2011 r., I UK 60/11 (LEX nr 1102994). Z powołanych orzeczeń wynika, że użycie w treści art. 5 ust. 2 ustawy systemowej spójnika "i" stanowi koniunkcję (złączenie) dwóch zdań odnoszących się do niezależnych od siebie dwóch kategorii określonych w nim osób niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (tych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i tych, które są zatrudnione w wymienionych placówkach niezależnie od charakteru pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej). A zatem zakresem podmiotowym art. 5 ust. 2 ustawy są objęci zarówno obywatele państw obcych zatrudnieni w placówkach wymienionych w tym przepisie (niezależnie od charakteru ich pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej), jak również obywatele państw obcych niezatrudnieni w takich placówkach, o ile ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego.

Powyższy pogląd Sąd Najwyższy powtórzył w wyroku z dnia 12 lipca 2017 r., II UK 295/16 (LEX nr 2347776), zwracając uwagę na dynamiczny charakter wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej co do przesłanki "stałego pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej" i wskazując, że dla stwierdzenia, czy cudzoziemiec podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, istotne jest istnienie tytułu podlegania ubezpieczeniom, a nie czas trwania jego pobytu w Polsce.

W świetle cytowanych powyżej orzeczeń Sądu Najwyższego nie można także uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bowiem Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje, że termin "nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego", zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu

pozostaje). Wobec tego uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony wcale nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako że nawet taki pobyt jest również stały w sensie "niezmienny w danym okresie".

Natomiast w wyroku z dnia 17 września 2009 r., II UK 11/09 (LEX nr 794874) Sąd Najwyższy uznał, że pojęcie "pobytu stałego" z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, nie może bezpośrednio zależeć od przepisów ustaw o cudzoziemcach z dnia 25 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 2001 r. Nr 127, poz. 1400 ze zm.) i z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 264, poz. 1573 ze zm.), a ściślej od czasu, na który cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt w Polsce. Nie jest uprawnione założenie wykluczające z pojęcia pobytu stałego w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące taki stały pobyt dopiero w przypadku zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (art. 19 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach z 1997 r.) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE (art. 65 ust. 7 ustawy o cudzoziemcach z 2003 r.).

Sąd Najwyższy stanął również na stanowisku, że pojęcie "obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego" z art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ma autonomiczne znaczenie i nie może być interpretowane za pomocą innych norm prawa materialnego, w szczególności art. 195 ust. 1 pkt 6 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 519 z późn. zm.).

Decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii, czy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski ma "stały charakter" w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, ma ustalenie tego, gdzie (w którym kraju) znajduje się centrum jego interesów życiowych (w tym rodzinnych i zawodowych). Taka ocena jest każdorazowo uzależniona od konkretnych okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku, w tym - w szczególności - od wyników prowadzonego w tym kierunku postępowania dowodowego. Jeśli w wyniku takiego badania zostanie stwierdzone, że centrum interesów życiowych cudzoziemca znajduje się poza Polską, to osoba ta zostaje wyłączona z podlegania polskiemu systemowi

ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023 nr 10, poz. 113).

Z wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej wynika, że zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji przyjazd, choćby i cykliczny (regularny) do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych, jak np. prowadzenie wykładów, czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę, nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadzić do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2023 r., I USK 124/22, LEX nr 3516465).

Sąd drugiej instancji w pełni uwzględnił wyżej zaprezentowaną wykładnię, ustalając dodatkowo, że z przedstawionego we wniosku do organu rentowego stanu faktycznego wynika, iż pobyt cudzoziemców, których zatrudnia lub zamierza zatrudnić wnioskodawca, nie ma charakteru przypadkowego, okazjonalnego, ale jest ściśle związany z podjęciem działalności w ramach umów zlecenia, a zatem rodzącej obowiązek ubezpieczenia społecznego w świetle przepisów art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej. Niewątpliwie rzeczywisty charakter pobytu konkretnych ubezpieczonych będzie mógł być analizowany przez organ rentowy dopiero po ich zatrudnieniu i powstaniu potencjalnego obowiązku podlegania przez nich ubezpieczeniom społecznym, jednakże mając na względzie orzecznictwo ukształtowane na tle stosowania art. 5 ust. 2 ustawy systemowej i opisany we wniosku stan faktyczny, Sąd odwoławczy stwierdził, że stanowisko odwołującej się spółki opisane we wniosku o interpretację nie jest prawidłowe.

W świetle jednolitej wykładni przepisu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, przyjętej przez Sąd Najwyższy i uwzględnionej w rozpoznawanej sprawie, należy stwierdzić, że strona skarżąca nie wykazała przesłanek uzasadniających przyjęcie kolejnej skargi kasacyjnej dotyczącej przedstawionego problemu prawnego. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]